

[B] **ALS WE ALLEBEI VERLIEZEN SPELEN WE
QUITTE. POËZIE VAN WILLEM THIES**

Willem Thies (Nijmegen, 1973) won in 2006 de C. Buddingh'-prijs met zijn debuutbundel *Toendra*. In 2015 publiceerde hij zijn vierde dichtbundel, *Meer mensen dan reddingsvesten*.

Thies' poëzie heeft iets zoekends, en dat zoekende zit vaak in de formuleringen. In zijn derde bundel, *Twee vogels één kogel* uit 2012, eindigt het openingsgedicht 'Ontwaken' met een strofe over de dood, "een secreet, dat zelf eigenlijk niets te zeggen heeft maar er een vals behagen in schept de gesprekken van anderen te onderbreken". Maar zo'n filosofische zin is uitzonderlijk. Deze bundel bevat hoofdzakelijk twee- en drieregelige strofes in meestal heldere, concrete zinnen, en een fraaie afwisseling tussen beeldende en reflectieve poëzie:

Morsig

De nacht in de stad is antraciet. Zelfs in de pit
van de winter is het nooit volkomen duister.

Boomwortels klauwend in de lucht,
gebarsten asfalt.

Een vrouw pot rook op in een geruisloos huis,
sleept het haar uit het gezicht.

Hoe zij als kind op het puntje van haar tenen
naar een plank reikte, parfum goot in een lege
tekenstift.

De maan hangt als een levensgroot billboard zijn
licht
te verkwisten. De sterren schijnen, overbodig.

Twee vogels één kogel is een hechte bundel met geconcentreerde taal, die leest alsof je door een grote woonwijk loopt. Beurtelings ervaart de verteller wat er te zien is (van zwerfvuil en terrassen, via ouders met kinderwagens en anonieme passanten op straat, tot een aanrijding) en bedenkt hij wat hij achter het waarneembare zou kunnen vermoeden. De bundel zingt individuen los van hun context, geeft anonieme mensen, in hun eentje of in de massa, hun unieke gezicht.

Niet alle gedichten overtuigen. Sommige gedichten zijn dermate beschrijvend dat ze behalve die beelden niet veel lijken over te dragen. Andere gedichten werpen filosofische vragen op door ver uiteenlopende beelden aan elkaar te koppelen, zoals in de eerste vier strofes van ‘We zoeken niets’:

We zoeken niets, we willen iets kwijtspelen.
De hooligans die het lichaam van een
vrijwilliger
in de voorste linie aan gort slaan, al smeekt hij
om genade.
Die andere zondagse samenscholing, de heilige
mis,
waar de bezoekers zingen als uit één mond,
zich in deemoed op de knieën storten, volmaakt
gelijktijdig,
een exercitie, de stof in het zonneschijnsel door
het glas in lood,
het stof in het zonneschijnsel, de liturgie, de
lethargie.

Het gedicht eindigt met een devote groep fans bij een rockconcert, en toont dus drie verzamelplekken waar mensen ophouden een individu te zijn en met elkaar opgaan in groepsgedrag. Dit gedicht werpt door zijn uitzonderingspositie in de bundel, de drievoudige beschrijving van kuddegedrag, de meest fundamentele vraag van *Twee vogels één kogel* op. ‘We zoeken niets’ maakt duidelijk dat we individualiteit kunnen loslaten – wat behelst het dan om een individu te zijn?

Meer mensen dan reddingsvesten uit 2015 is vrijer en minder geconcentreerd van opzet, maar voelt soms spannender aan dan zijn voorganger, omdat er een permanent onheil voelbaar is. De bundel koppelt lichamelijke aan dreiging, nabijheid aan wantrouwen. De ominieuze sfeer van de titel zet zich vanaf de eerste strofe van het openingsgedicht vast:

INDRINGER

Het mag zijn dat je lichaam mij bekend is,
het is mij niet langer welgezind. Het ademt
naast mij onder de lakens, als iets verdwaalds.
Zijn warmte is de mijne niet, de rug een wand.

Er is een lichaam in bed, maar diegene is niet langer de geliefde. Vroeger, vertelt de tweede strofe, was er haast en onrust, er was “koorts in onze ogen” en duidelijk verliefdheid: “...je mond stroomde over in de mijne, je haar vlagde uitzinnig als water.” De gehele eerste cyclus, ‘Quitte’, onderzoekt de spanning tussen twee voormalig geliefden die, zoveel is duidelijk, in een donker leven terecht zijn gekomen:

Quitte
De huizen oogluiken,
de badkuip slokt het laatste water op.
De inspanning die het kost
los te raken van de dag, leeg.

Er is niet één iemand
die het licht uitdoet.

Als we allebei verliezen
spelen we quite.

Thies is in deze bundel zelden zó zuinig met de hoeveelheid woorden. Dit gedicht balt in amper zes regels twee beelden samen (het eindigen van de dag en het donkere liefdesleven) en zoekt de overeenkomst ertussen in een pijnlijke, cynische slotzin, een van de meest kwetsbare zinnen uit de bundel.

In *Meer mensen dan reddingsvesten* is het zoekende in Thies’ poëzie thematisch zichtbaar, door vanuit de beklemming van een haat-liefdekoppel het blikveld te vergroten.

Die eerste cyclus stelt een lichamelijke centraal die de bundel nooit helemaal verlaat. Zo bekijkt een van de gedichten de mechanische arbeid van de mier. Niettemin wordt de blik steeds weidser, dringt de natuur ook elders door en verkent de bundel verschillende richtingen, de wijde wereld in.

Het gedicht 'Nee' volgt het pad van een vluchteling. De eerste vier regels:

Te zachtmoedig voor de oorlog, deserteerde hij en
ontvluchtte
Tweestromenland. In de Noordzeedelta
aangekomen,
werd een container papieren over hem uitgestort.
Nauwgezet
vulde hij ze in. Hij trok nummertjes en sloot zich
aan in de rij.

In amper elf regels vertelt 'Nee' een verhaal dat een hele roman nodig heeft en op deze kleine schaal alleen werkt door de stuwende kracht van de associaties. 'Stromen' is de metafoer die begint bij het deserteren en vluchten, maar achtereenvolgens ook verwijst naar deze associaties: van rivieren naar papieren naar bureaucratie, verder via de taalbarrière naar lichamelijke naar lust en geweld. Dit gedicht heeft qua vorm en inhoud in de bundel geen gelijken, wat voor meer gedichten geldt. Onder andere die vrijheid van vormkeuzes maakt *Meer mensen dan reddingsvesten* zowel interessant als onrustig. De onrust van de donkere liefde uit de begincyclus wordt verderop de onrust van de natuur, van andere mensen en zelfs de onrust van in de tuin spelende kinderen in het gedicht 'Niemandland'. Daarin staan onheilspellende zinsneden als "Het wak in de haag, de wildernis daarachter" en: "Een libelle patrouilleert aan de rand van de sloot, blijft even als een gevechtshelikopter boven de rietkraag hangen".

Ook komt de Eerste Wereldoorlog aan bod in het gedicht 'De eindstreep, de zee', dat Thies schreef voor een themanummer over de oorlog van Jozef Deleus poëzietijdschrift *Het Liegend Konijn*. Het beschrijft in vier fragmenten de fase waarin de bewegingsoorlog in september 1914, na de "race naar de zee", overging in de stellingenoorlog van de loopgraven. De eerste zin: "Onze zielen verdierlijkt, het hart niet meer dan een spier", vat de waanzin van zomer 1914 goed samen. Vergeleken met de andere gedichten is dit een beschrijvend vierluik, dat daarom minder overkomt.

Opvallend aan Thies' poëzie is het vakmanschap en de degelijkheid waarmee hij de technische kant van het dichten verzorgt. De krachtige inhoud van

zijn gedichten is gevormd door de klankmogelijkheden van taal. Zo maakt de eerste strofe van het eerder geciteerde gedicht 'Indringer' mooi gebruik van assonantie (herhaalde klinkers): de a-klank en de ij-klank wisselen elkaar subtiel af. Zo staat in een ander gedicht de zin "Haar lichaam schrikt van een geringe aanraking." Daar gebeurt hetzelfde met de a-klank en de i-klank. De volgende zin in datzelfde gedicht, "Mijn lopen door het huis legt zij uit als sluipen", doet hetzelfde met de ui-klank.

Tegelijk zijn de metaforen die Thies gebruikt vaak bijna alledaags gewoon. Hij doet zelden moeite om een extra laag over het waarneembare te leggen of om de werkelijkheid magischer te maken. De diepere lagen van zijn gedichten ontstaan doordat hij bepaalde beelden aan elkaar koppelt. En als een woord een bepaalde lading meekrijgt, blijft het direct en daarmee soms bijna plat, zoals in een gedicht over een ex-kampioen dat eindigt met:

De dag is een steen
een steen die naar de bodem zweeft.

Thies schrijft zelden lyrisch en is niet altijd even subtiel, maar schiet toch vaak raak. Dit is poëzie van het slag "ruwe bolster, blanke pit".

ROEL WEERHEIJM

WILLEM THIES, *Meer mensen dan reddingsvesten*, Podium, Amsterdam, 2015, 56 p; *Twee vogels één kogel*, 2012, 56 p